

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJA

PASITARIMO DĖL GAUTŲ PASTABŲ LIETUVOS RESPUBLIKOS ŪKIO SUBJEKTŲ, PERKANČIŲ IR PARDUODANČIŲ ŽALIAJĄ PIENĄ, NESĄŽININGŲ VEIKSMŲ DRAUDIMO ĮSTATYMO PROJEKTUI PROTOKOLAS

2023 m. gegužės 4 d. Nr. 8D-199 (5.50 E)

Vilnius

Pasitarimas įvyko 2023 m. gegužės 2 d. 10.00 val., nuotoliniu būdu, naudojant bendravimo programinį įrankį Microsoft Teams.

Pasitarimo pirmininkas – Paulius Astrauskas, žemės ūkio viceministras.

Pasitarimo sekretorė – Lilija Tepelienė, Žemės ūkio ministerijos (toliau – ŽŪM) Tvarios žemės ūkio gamybos ir maisto pramonės departamento Maisto pramonės ir kooperacijos skyriaus patarėja.

Dalyvavo¹.

Garso įrašas daromas protokolo surašymo tikslu, surašius protokolą yra sunaikinamas².

DARBOTVARKĖ. Dėl Lietuvos Respublikos ūkio subjektų, perkančių ir parduodančių žalią pieną, nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo aptarimo.

SVARSTYTA. Lietuvos Respublikos ūkio subjektų, perkančių ir parduodančių žalią pieną, nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo aptarimas.

Viceministras P. Astrauskas pradėjęs pasitarimą akcentavo Lietuvos Respublikos ūkio subjektų, perkančių ir parduodančių žalią pieną, nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo (toliau – Įstatymas) keitimo būtinybę ir tikslus siekiant sustiprinti ūkininkų poziciją rinkoje.

Diskusijose kalbėjo:

J. Martutaitytė (ŽŪM) atkreipė dėmesį, kad posėdžio dalyviams buvo išsiųstas patikslintas Įstatymo projektas³, Lietuvos Respublikos ūkio subjektų, perkančių ir parduodančių žalią pieną, nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo projekto aiškinamasis raštas⁴, bei Derinimo pažyma dėl

¹ Prie protokolo pridedamas dalyvių sąrašas, 3 lapai.

² Vadovaujantis Protokolų rengimo, registravimo ir saugojimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos kanclerio 2013 m. balandžio 2 d. potvarkiu Nr. 4D-18 „Dėl Protokolų rengimo, registravimo ir saugojimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, 12 punktu. Pasitarime dalyvavę asmenys informuoti.

³ Prie protokolo pridedamas Lietuvos Respublikos ūkio subjektų, perkančių ir parduodančių žalią pieną, nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo projektas, 6 lapai.

⁴ Prie protokolo pridedamas Lietuvos Respublikos ūkio subjektų, perkančių ir parduodančių žalią pieną, nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo projekto aiškinamasis raštas, 6 lapai.

Lietuvos Respublikos ūkio subjektų, perkančių ir parduodančių žalią pieną, nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo projekto⁵ (toliau – Derinimo pažyma).

R. Savickienė (ŽŪM) paaiškino dabartinį ir siūlomą pieno kainos reguliavimą, kuris pateiktas Įstatymo pristatyme⁶. Pripažinti, ko siekiama šiuo projektu. Atkreipė dėmesį, kad šiuo metu nustatytos bazinių rodiklių žalio pieno kainos daugumos pieno supirkimo įmonių yra nekeistos nuo 2015 metų, o keičiami priedai prie kainų. Priedai dažnai sudaro net daugiau nei 50 proc. kainos. Jie yra keičiami, priklausomai nuo situacijos rinkoje. Įstatymo projektu siūloma, kad pieno kaina taptų derybų objektu, o priedai / priemokos turėtų būti skiriami už tai, kas yra svarbu įmonei (pieno kokybė, tvarumo programos, ganiava, pašarai be GMO, lojalumas ir pan.). Jei pieno pardavėjas tas sąlygas atitinka, gauna priedą už konkrečią sąlygą ar požymį.

R. Savickienė (ŽŪM) atkreipė dėmesį, kad pasiūlymai ir pastabos yra labai priešaringi. Pažymėjo, kad patikslintas projektas yra parengtas atsižvelgiant į Europos Sąjungos (toliau – ES) teisės aktus, t. y., kad siūlomi pakeitimai ir reglamentavimas Įstatyme atitinka ES teisės aktų nuostatas. Administracinės naštos skaičiavimas nepateikiamas, nes administracinė našta nepadidėja. Kai kurių ES teisės aktų nuostatų projekte neįrašoma, nes ES teisės aktai galioja tiesiogiai. Siūlymas dėl prekybininkų įtraukimo į Įstatymą nepriimtas, nes prekybininkų santykius su kitais rinkos dalyviais reglamentuoja LR nesąžiningos prekybos praktikos draudimo žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinėje draudimo įstatymas (toliau – NPPDĮ). S. Savickienė pakomentavo apibendrintas ir sugrupuotas pastabas, kaip pateikta Įstatymo pristatyme⁶, nes kai kurios iš jų kartojo.

Š. Frolenko (UAB Vento nuovo, lobistas) išreiškė abejonę dėl viešo priedų ir priemokų skelbimo. Per didelis skaidrumas neduos naudos, nes dėl šių dalykų yra deramasi, ir tai yra sutarties dalis. Jei išviešinama, sukuriama sąlyga karteliniams susitarimams, o tą draudžia Konkurencijos įstatymas.

R. Bernotienė (Lietuvos vidutinių pieno ūkių asociacija) pažymėjo, kad derybos su ūkininkais nevyksta. Ūkininkui supirkėjas tik pasako, kiek mokės už pieną. Jei ūkininkas žinos, kas supirkėjui svarbu ir už ką gali gauti priedą prie kainos, ūkininkas pagal tai galės rinktis supirkėją. Nemato paslapčių atskleidimo.

E. Malonytė (Konkurencijos taryba) taip pat mato pavojų viešai skelbiant priedų dydžius, nes esant nedaug žaidėjų (supirkėjų), jie gali nustatyti blogesnes sąlygas ūkininkui, pažiūrėję į kitų įmonių paskelbtus priedų dydžius. Negalima pasakyti, ar įvyks pažeidimas, tačiau toks viešas skelbimas gali paskatinti derintis rinkoje. Taigi tai gali turėti poveikį.

J. Martutaitytė (ŽŪM) atkreipė dėmesį, kad skaidrumas yra labai svarbus, kad tuo siekiama padėti silpnesniajai šaliai – pieno pardavėjams.

⁵ Prie protokolo pridedama Derinimo pažyma dėl Lietuvos Respublikos ūkio subjektų, perkančių ir parduodančių žalią pieną, nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo projekto, 26 lapai.

⁶ Prie protokolo pridedamas Lietuvos Respublikos ūkio subjektų, perkančių ir parduodančių žalią pieną, nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo projekto pristatymas, 6 lapai.

J. Dovydenienė (ŽŪK „Pieno puta“, LPGA) pažymėjo, kad jei priedai būtų viešai skelbiami, tai dėl jų derėtis nebereiktų, nes jie jau būtų nustatyti įmonės. Tuo atveju, jei įmonė paskelbusi priedų dydžius jų netaikytų, tai jau būtų pažeidimas. Deramasi būtų dėl kainos. Tačiau projekte nebėra gamintojų grupių, pristatymo būdo apibrėžimų, tad ūkis gali gauti įvairią kainą. Todėl ir priedų dydžiai skirsis, nes jie bus skaičiuojami procentais nuo kainos. Paklausė dėl Įstatymo taikymo: ar jis nebus taikomas kooperatyve superkant pieną tik iš savo narių, ar ir iš kitų pieno gamintojų.

R. Savickienė (ŽŪM) paaiškino, kad derybų objektas – pieno kaina, o priedai prie kainos turi būti apibrėžti ir aiškūs. Dėl Įstatymo taikymo kooperatyvams, tai jo nuostatos netaikomos tik ta apimtimi, kai pienas perkamas iš savo narių, o jei kooperatyvas perka pieną iš kitų pieno pardavėjų, privaloma laikytis Įstatymo nuostatų.

R. Bernatienė (Lietuvos vidutinių pieno ūkių asociacija) suabejojo Konkurencijos tarybos nuomone dėl priedų viešo skelbimo. Jei priedų dydžiai nebus skelbiami viešai, kas sukontroliuos, kad taikomi nustatyti priedai visiems pardavėjams vienodi.

Š. Frolenko (UAB Vento nuovo, lobistas) mano, kad galima skelbti priemokų rūšis, t. y. už ką mokami priedai, bet ne jų dydžius.

M. Augustinavičienė (Konkurencijos taryba) pažymėjo, kad svarbiausia, jog nebūtų skelbiami konkretiems ūkininkams mokami priedų dydžiai. Priedų skelbimas procentais kelia riziką, bet geriau, nei būtų skelbiami konkretūs dydžiai.

J. Martutaitė (ŽŪM) pasiteiravo Teisingumo ministerijos nuomonės šiuo klausimu.

S. Grigonis (Teisingumo ministerija) informavo, kad pastabas dėl Įstatymo projekto teikė kolega A. Miliūnas, tai su juo reikėtų susiderinti dėl šio klausimo.

R. Bernatienė (Lietuvos vidutinių pieno ūkių asociacija) nesupranta pavojaus skelbti priedų dydžius. Jei jie nebus skelbiami, tai ūkininkai bus mulkinami: vienam už tą pačią sąlygą bus mokama daugiau, kitam – mažiau. Dabar su ūkininkais yra nesiskaitoma. Jei kuris kreipiasi su klausimais, jam yra pasakoma, kad negaus priedų.

R. Savickienė (ŽŪM) paaiškino dėl Įstatyme įrašytos nuostatos, kad superkant žalią pieną jo kokybę reikia tirti valstybės valdomoje akredituotoje laboratorijoje.

K. Dieninis (Teisingumo ministerija) šioje nuostatoje įžvelgė rinkos ribojimą.

Taip pat šiai nuostatai nepritaria Konkurencijos taryba, Ekonomikos ir inovacijų ministerija.

Š. Frolenko (UAB Vento nuovo, lobistas) atkreipė dėmesį, kad Latvijoje, Estijoje, Lenkijoje nėra tokių valstybei priklausančių laboratorijų.

R. Bernatienė (Lietuvos vidutinių pieno ūkių asociacija) priminė, kad kol tyrimai buvo atliekami supirkimo įmonių laboratorijose, vyko pieno tyrimų klastojimas, tyrimų rezultatų skirtumai būdavo drastiški ūkininkų nenaudai. ŽŪM išsprendė šį klausimą, įkurdama nepriklausomą laboratoriją. Ūkininkai ja pasitiki.

R. Vilimienė (Lietuvos vidutinių pieno ūkių asociacija) paantrino dėl ūkininkų pasitikėjimo valstybei priklausančia laboratorija. Šios laboratorijos įranga ir specialistai yra aukščiausio lygio. Kiek

teko bendrauti su Latvijos pieno ūkių atstovais, pastarieji pripažįsta, kad Lietuvos pieno tyrimų laboratorijos atliekamų tyrimų tikslumas yra geresnis nei jų šalies pieno tyrimo laboratorijų. Neteko girdėti, kad nors vienas Lietuvos pieno gamintojas pageidautų, kad jo parduodamo pieno tyrimai būtų atliekami pieno supirkėjų laboratorijose.

T. Raudonius (Pienas LT, ūkininkas) pažymėjo, kad pieno ūkiai yra silpnoji pusė. Įstatymas ir yra sukurtas, kad gintų tą silpnesnę pusę. Jei atsisakytume dabar galiojančios nuostatos dėl pieno tyrimų atlikimo valstybei priklausančioje laboratorijoje, grįžtume dešimtmečius atgal. Pieno supirkimo įmonės žino, kad iš tyrimų rezultatų uždirbami dideli pinigai nuskriaudžiant pieno pardavėjus. Būtų neteisingas dalykas atsisakyti valstybinės pieno tyrimų laboratorijos.

J. Bulytė (Ekonomikos ir inovacijų ministerija) išreiškė abejonę, ar reikalavimas viešai skelbti priedus nepareikalaus papildomų laiko sąnaudų.

Š. Frolenko (UAB Vento nuovo, lobistas) pritarė, kad tai pareikalaus administracinių išlaidų. Keisis buhalterinės apskaitos sistema. Šiandien taikoma vienokia schema, įsigaliojus Įstatymo projektui, ji pasikeis (atsisakoma grupių, kaina taps kintama, o priedai pastovūs ir pan.), nežinome, kaip transformuosis rinka. Administracinė našta neįvertinta, o pokyčių bus. Administraciniai kaštai turėtų būti pateikti.

J. Sviderskis (Lietuvos žemės ūkio bendrovių asociacija) pritarė, kad administracinė našta bus.

J. Dovydenienė (ŽŪK „Pieno puta“, LPGA) pritarė, kad bus pokyčių, reikės pertvarkyti buhalterines programas, tačiau tai – vienkartinis dalykas.

R. Bernatienė (Lietuvos vidutinių pieno ūkių asociacija) pastebėjo, kad tas prisitaikymas nėra problema. Ji, kaip ūkininkė, perka paslaugą, kad apskaitos programa būtų atnaujinta kasmet. Neįžvelgia numatytuose Įstatymo pakeitimuose, kad būtų sudėtinga pritaikyti buhalterinę apskaitą.

R. Savickienė (ŽŪM) pakomentavo, kodėl nebuvo atsižvelgta į pastabą dėl nuostatos, jog pieno pirkėjams draudžiama pardavėjams mokėti priemokas ir priedus už perkamą pieną, kurių dydžiai kartu (bendra suma) būtų didesni kaip 20 procentų žalio pieno pirkimo kainos.

S. Grigonis (Teisingumo ministerija) išreiškė abejonę dėl šios nuostatos, nes toks reguliavimas gali riboti prekybą Bendrijos ribose, nes darys įtaką ir kitų šalių pardavėjams, Lietuvoje parduodantiems žalią pieną.

Š. Frolenko (UAB Vento nuovo, lobistas) pažymėjo, kad dėl 20 proc. priedų dydžio nebuvo sutarimo, o tai buvo ŽŪM nuomonė. Pieno perdirbėjų lūkestis – leisti derėtis dėl kainos, leisti nustatyti priedus. Jei siekiama išviešinti, tai neturėtų būti ribojami priedai, t. y., jei paliekamas priedų viešinimas, tai reikia atsisakyti konkretaus priedų dydžio.

R. Bernatienė (Lietuvos vidutinių pieno ūkių asociacija) mato analogiją į darbo santykius, kai už tam tikrą papildomą funkciją pridedamas konkretus priedas prie atlyginimo. Dabar ūkininkams nustatyta žema kaina, o priedas būna net 50–60 proc. nuo kainos. Supirkėjas ūkininkui praneša, kad priedas nuimamas dėl situacijos rinkoje. Taip labai sumažėja kaina už pieną. Įmonė gali konkuruoti su kaina, bet ne su priedais.

R. Vilimienė (Lietuvos vidutinių pieno ūkių asociacija) pritarė, kad priedų dydžiai būtų apribojami. Dėl jų dydžių vyko diskusija: perdirbėjai norėjo, kad būtų daugiau nei 50 proc., pieno gamintojai (pardavėjai) pasisakė už 5 proc. dydį. Todėl buvo priimtas kompromisinis variantas – ne daugiau kaip 20 proc.

M. Petkevičiaus (kooperatyvas „EKO tikslas“, Rokiškio r. ŪS) nuomone, jei priedai bus viešinami, tai jų dydžio ribojimas (iki 20 proc.) nebetenka prasmės – galėtų būti ir didesnis. Dabar bus deramasi dėl kainos. Anksčiau priedai kilo ar mažėjo, dabar kaina kils ar mažės. O priedai turėtų būti pastovūs ir aiškūs.

K. Dieninis (Teisingumo ministerija) akcentavo tvarios teisėkūros būtinybę. Jeigu šiuo atveju buvo priimtas kompromisinis variantas – 20 proc. priedų dydžio ribojimas, tai jis yra nepagrįstas skaičiavimais. Nemato priedo dydžio reguliavimo tikslo, jei viešinamos kainos.

J. Dovydenienė (ŽŪK „Pieno puta“, LPGA) įžvelgė, kad nuostata, jog deramasi dėl kainos, nieko nepadės pieno pardavėjams, nes bus taip, kaip ir dabar – kokia kaina bus mokama už ateinantį mėnesį, ūkininkai sužino tik prieš kelias dienas ar net tam mėnesiui prasidėjus.

D. Griciūtė (Ekonomikos ir inovacijų ministerija) pasisakė dėl priedų ribojimo iki 20 proc. Turi būti pagrįstas skaičius, o dėl tyrimų atlikimo, pardavėjas turėtų teisę pasirinkti laboratoriją.

E. Malonytė (Konkurencijos taryba) lieka prie pateiktos pastabos dėl priedų ribojimo 20 proc., nes mano, kad priedų dydžio reguliavimas yra tam tikras pieno kainos elemento reguliavimas, taip pat nekeičia nuomonės dėl pastabos dėl kainų reguliavimo (ši klausimą paliktą platesnei diskusijai). Pasisako už tai, kad nereikėtų skelbti konkrečių priedų dydžių. Jei gamintojai sako, kad viešas skelbimas apsaugotų nuo to, kad supirkėjas gali iškreipti situaciją, pateikdamas vienam ūkininkui vienokį priedų sąrašą, kitam – kitokį, tačiau nemanome, kad viešas skelbimas savaime padėtų išvengti tokios situacijos, kadangi ir viešai skelbiamus priedus nėra jokio ribojimo keisti. Manome, kad pavojai priedų dydžių viešo skelbimo yra didesni nei ta galima nauda. Tačiau sutiktume su tuo, kad supirkėjai supažindintų savo klientus su mokamų priedų dydžiais, bet neskelbtų viešai, kur galėtų ir konkurentai matyti.

J. Martutaitytė (ŽŪM) pasiteiravo nuomonės dėl priedų dydžių skelbimo procentais, o ne konkrečiais dydžiais.

E. Malonytė (Konkurencijos taryba) pastebėjo, kad paprastai kaina yra žinoma, todėl žinant procentus galima būtų paskaičiuoti priedo dydį. Taigi viešai skelbiant procentus lieka pavojus. Siūlytume skelbti rūšis, už ką mokami priedai, bet ne procentinius dydžius. Tiktų, jei su priedų procentiniais dydžiais būtų supažindinami tik įmonių klientai, bet tai nebūtų viešai skelbiama. Dėl laboratorijos pritaria Ekonomikos ir inovacijų ministerijai, kad į rinką galėtų ateiti ir kitos akredituotos laboratorijos.

Š. Frolenko (UAB Vento nuovo, lobistas) paprašė, kad būtų atliktas poveikio konkurencijai vertinimas.

R. Savickienė (ŽŪM) pažymėjo, kad valstybės institucijos, pateikusios pastabas, pasisako už kuo mažesnę reguliavimą, pieno gamintojų atstovai pasisako už kuo didesnę reguliavimą. ŽŪM teikia

liberalų Įstatymo keitimo pasiūlymą, kad sureguliuoti tai, kas dabartiniame Įstatyme yra blogai. Turime sureglamentuoti tam tikrus santykius. O kainos dydžio negalime reglamentuoti, nes neturime teisinių galių. Ir ES teisės aktai nurodo, kad geresnę kainą ūkininkai gali išsireikalauti tik per gamintojų grupes. Taigi šiuo Įstatymo projektu siekiame sumažinti tuos didelius trūkumus, kurie dabar yra, siekiame panaikinti tai, kas labiausiai kenkia reguliuojant santykius tarp pieno pirkėjų ir pardavėjų.

J. Martutaitytė (ŽŪM) pritarė, kad situacija nustatant pieno supirkimo kainas nėra gera. Labiausiai nukenčia silpniausioji šalis – pieno gamintojai, kai sutarties sąlygas viena šalis (supirkėjai) gali keisti vienašališkai. Jei šiuose santykiuose būtų viskas gerai, ŽŪM nebūtų grįžusi prie Įstatymo keitimo. O reguliavimo galimybės yra ribotos.

Ž. Abelienė (VŠĮ Kaimo verslo ir rinkų plėtros agentūra) pritarė, kad priežiūros institucija neturi vertinti, ar pieno kaina yra pagrįsta, ar ne. Taip pat pritarė, kad pieno gamintojų grupių reikia atsisakyti. Netikėtumas tai, kad numatyta, kad VŠĮ Kaimo verslo ir rinkų plėtros agentūra (toliau – Agentūra) turės įvertinti, ar bazinė kaina yra apskaičiuojama pagal rodiklius. Pažymėtina, kad priežiūros institucijai nėra įgaliojimo tam atlikti ir nemanome, kad Agentūra turėtų vertinti bazinę kainą. Yra keturi nesąžiningi veiksmas, kurie yra priežiūros institucijos objektas.

R. Savickienė (ŽŪM) paaiškino, kad Agentūra neturi vertinti bazinės kainos, bet turi įvertinti, ar buvo laikomasi kainos nustatymo, kas buvo nustatyta konkrečioje sutartyje. Pavyzdžiui, jei sutartyje nurodyta, kad bazinė kaina bus nustatoma pagal ES kainų vidurkį, tai ir tikrinama, ar taip buvo nustatyta kaina. Pastebėjo, kad Įstatymo projektas buvo patikslintas, atsižvelgiant į gautas pastabas. Taigi šis projektas dabar svarstomas. Jame išdėstytos ir aiškesnės Agentūros funkcijos, nustatyti rodikliai, kuriuos Agentūra turės patikrinti.

Ž. Abelienė (VŠĮ Kaimo verslo ir rinkų plėtros agentūra) sutiko, kad liktų administravimo tvarka tokia, kaip numatyta NPPDĮ. Dėl procedūros pastabų neturėjo. Sutiko pateiktas raštu pastabas atsiimti.

J. Martutaitytė (ŽŪM) pažymėjo, kad labai svarbu, kas yra nurodyta pieno pirkimo–pardavimo sutartyje, ar nustatytų sąlygų laikomasi. Tą ir turi kontroliuoti Agentūra. Toliau pereita prie Lietuvos žemės ūkio bendrovių asociacijos pateiktų pastabų.

E. Pranauskas (Lietuvos žemės ūkio bendrovių asociacija) pasisakė dėl priedų dydžio reglamentavimo (20 proc. bazinės kainos) – nepritaria. Taip pat lieka prie savo nuomonės dėl prekybininkų (prekiaujančių pieno gaminiais) įtraukimo į Įstatymą. Nėra analizės, kodėl išbraukiami prekybininkai. Tai turi būti pagrįsta.

R. Savickienė (ŽŪM) paaiškino, kad iš pavadinimo „prekiaujantys pieno gaminiais“ yra išbraukti, nes Įstatyme nenumatyti jiems draudžiamieji veiksmai. Pavadinime jie įrašyti, o turinyje jų nėra. 2015 m. pateiktame šio įsakymo projekte buvo numatyta riboti prekybininkų atkainius, tačiau tam nebuvo pritarta iki pateikiant LR Seimui svarstyti.

J. Martutaitytė (ŽŪM) priminė, kad 2015 m. dar nebuvo ES Nesąžiningos prekybos direktyvos.

E. Pranauskas (Lietuvos žemės ūkio bendrovių asociacija) kategoriškai išreiškė pageidavimą įrašyti prekiaujančių pieno gaminiais apibrėžimą, o vėliau numatyti veiksmus. Anot jo, turi būti

Įstatyme aptarti visos grandinės dalyvių nesąžiningi veiksmai: tiek pieno pardavėjų, tiek pieno pirkėjų, tiek ir pieno gaminių pardavėjų.

J. Sviderskis (Lietuvos žemės ūkio bendrovių asociacija) pažymėjo, kad Įstatyme pasirenkami tik du subjektai (pieno pardavėjai ir pirkėjai). Reikia, kad būtų reguliuojami visų grandinės subjektų santykiai, įtraukiant ir pieno gaminių pardavėjus.

R. Savickienė (ŽŪM) pristatydamą Lietuvos vidutinių pieno gamintojų asociacijos pateiktas pastabas pažymėjo, kad prašoma didesnio reguliavimo. Pageidaujama grįžti į 2020 m. LR Vyriausybės pateiktą išvadą LR Seimui, kad kaina būtų apibrėžiama griežčiau. O dabartinis mūsų tikslas – suaktyvinti pieno gamintojus, kad būtų kuriamos pieno gamintojų organizacijos. Paaiškino, kodėl neatsižvelgta į jų pateiktas pastabas. Paaiškinimai yra pateikti Derinimo pažymoje⁵.

R. Vilimienė (Lietuvos vidutinių pieno ūkių asociacija) pasisakė už tai, kad būtų kuo labiau apsaugoti smulkieji ir vidutiniai ūkininkai. Dėl gamintojų organizacijų (derybinių grupių) kūrimo, tai kaime nebėra ūkininkų joms sukurti. Be to, ir už didesnius pieno kiekius kooperatyvams nemoka tos pačios kainos, kurią moka už tokį pat kiekį stambiams ūkiams. Kooperatyvai yra žlugdomi. Taip pat būtų ir su gamintojų organizacijomis. Niekas nepasikeistų. Pritaria, kad Įstatyme prekybininkai būtų įtraukti.

J. Dovydenienė (ŽŪK „Pieno puta“, LPGa) pritarė pastariesiems pasisakiusiems dėl prekybininkų įtraukimo.

J. Martutaitytė (ŽŪM) informavo, kad Rokiškio rajono ūkininkų sąjungos ir ŽŪK „Kooperacijos kelias“ pastabos yra panašios. Į daugelį jų atsižvelgta. Pakvietė jų atstovus pasisakyti.

M. Petkevičius (kooperatyvas „EKO tikslas“, Rokiškio r. ŪS) pastebėjo, kad šis teikiamas Įstatymo projektas jau kitoks, nei tas, dėl kurio buvo teikiamos pastabos.

R. Savickienė (ŽŪM) pritarė, kad Įstatymo keitime dar padaryti pakeitimai, atsižvelgiant į institucijų pastabas, kad per didelis reguliavimas, ir įvertinant tai, kas jau yra reglamentuojama ES.

M. Petkevičius (kooperatyvas „EKO tikslas“, Rokiškio r. ŪS) paklausė dėl pieno gamintojų organizacijų įsikūrimo reikalavimų. Jam buvo atsakyta.

E. Pranauskas (Lietuvos žemės ūkio bendrovių asociacija) pasiteiravo dėl gamintojų organizacijos. Teigiama, kad ji turi būti juridinis asmuo. Koks jis gali būti?

R. Savickienė (ŽŪM) paaiškino, kad tai gali būti ir kooperatyvas, ir asociacija. Svarbiausia, kad ji į savo įstatus įsirašytų gamintojų organizacijoms numatytą veiklą ir turėtų įgaliojimus tai veiklai vykdyti. Kitose valstybėse narėse gamintojų grupės veikia ir vyrauja juridiniai asmenys kooperatyvai ir asociacijos.

Z. Dargienė (Telšių rajono ūkininkų sąjunga) pasisakė, kad šiandien ūkininkai pardavę pieną baigiantis mėnesiui sužino, kad už tą mėnesį gaus sumažintą kainą už parduotą pieną. Kitas atvejis – kai balandžio mėn. pabaigoje pranešama, kad nuo gegužės mėnesio bus mokama mažesnė kaina. Šiuo metu supirkėjai mažina priedą, o ne kainą, nes kaina nustatyta maža. Priedas mažinamas nepranešus prieš mėnesį. Siūlo įrašyti, kad priedas gali būti mokamas tik už pieno sudėties rodiklius.

J. Martutaitytė (ŽŪM) paaiškino, kad už geresnius pieno sudėties rodiklius (riebalus, baltymus) gaunamas didesnis perskaičiavimo koeficientas. Tai ir pakelia kainą. Įstatyme nereglamentuojami pieno sudėties rodikliai.

R. Vilimienė (Lietuvos vidutinių pieno ūkių asociacija) patvirtino, kad apie pieno kainos priedo mažinimą pranešama atgaline data. Jei ūkininkas nesutinka pasirašyti atgaline data, tai grasinama, kad iš viso joks priedas nebus mokamas. Priedas prie sutarties surašytas taip, kad jis galioja iki kito susitarimo.

Ž. Abelienė (VšĮ Kaimo verslo ir rinkų plėtros agentūra) pažymėjo, jog Pieno įstatyme nėra sankcijų už draudžiamus veiksmus. Galime tik įspėti. Pagal naują Įstatymo projektą numatytos sankcijos tik dėl vienašališko sutarties keitimo. Dėl priedo keitimo nieko negalime nubausti. Pirkėjas turi įspėti prieš 30 dienų prieš sutarties nutraukimą. Jei pirkėjas nesilaiko sutarties sąlygų, nereiškia, kad pažeidžia Įstatymą. Nors tai yra sutarties sąlygos nesilaikymas. Šiuo metu neturime skundų dėl sutarties nutraukimo ar kitų neteisėtų pieno supirkėjų veiksmų.

J. Martutaitytė (ŽŪM) paragino kreiptis į atsakingas institucijas, jei vykdomi pažeidimai.

Š. Frolenko (UAB Vento nuovo, lobistas) dėl pastarosios diskusijos pritarė raginimui kreiptis į atitinkamas institucijas, jei kažkas jaučiasi, kad elgiamasi nesąžiningai. Kas dabar kalbama, manytina, kad kaltinti pirkėjus, kad jie elgiasi nesąžiningai, be jokių įrodymų yra nekorektiška. Dėl Įstatymo nuostatų liekame prie savo nuomonės. Dėl šio Įstatymo taikymo tik Lietuvai. Kodėl savo šalies pieno gamintojus giname tik nuo Lietuvos pirkėjų, o ne nuo Latvijos, Lenkijos. Manytina, kad reguliavimas turėtų būti taikomas visiems pieno pirkėjams, perkantiems pieną iš Lietuvos pardavėjų. Pasitiksino, kad Įstatymas galioja kooperatyvams, perkantiems pieną ne iš savo narių.

J. Martutaitytė (ŽŪM) paaiškino dėl Įstatymo taikymo tik Lietuvos pieno gamintojams ir perdirbėjams. Įstatymas yra nacionalinis teisės aktas ir yra privalomas mūsų šalyje. Kitos valstybės narėse jis gali būti taikomas savanoriškai. Dėl Įstatymo keitimo pastabos dar bus peržiūrimos ir vertinamos.

J. Sviderskis (Lietuvos žemės ūkio bendrovių asociacija) išreiškė abejonę, kuo Įstatymas padės ūkiams, investuojantiems į gyvulių gerovę, skaitmenizaciją, aplinkos gerovę.

P. Astrauskas paaiškino, kad J. Sviderskio išvardyti rodikliai yra efektyvumo didinimo rodikliai. Prie efektyvumo didinimo rodiklių Įstatymas neprisidės. Įstatymo keitimas kalba apie tam tikrus pieno rinkos sureguliuojimo dalykus. Pagal pieno ūkių struktūrą, Lietuvoje vyrauja smulkūs, vidutiniai ūkiai, turintys silpnas derybines galias, išsibarstę po visą šalies teritoriją. Įstatymo keitimu panaikinamos pieno gamintojų grupės, siekiama sustiprinti ūkininkų derybines galias. Klausiant, ką pakeis Įstatymas, reikėtų pateikti ir savo pasiūlymus. Buvo paminėtos pieno kainos. Pažymėtina, kad Europos Sąjungoje pieno kainos taip drastiškai nekrenta, kaip Lietuvoje, ir ypač po to, kai išmokama parama ūkininkams.

M. Petkevičius (kooperatyvas „EKO tikslas“, Rokiškio r. ŪS) atkreipė dėmesį, kad Įstatymo keitimo projekto 3 str. 4 punkte yra minima „objektyvių rodiklių sistema“ ir „objektyvūs rodikliai“. Gal reikėtų vartoti tiesiog „objektyvūs rodikliai“. Taip pat pasiteiravo, ar Pieno supirkimo tvarka reiškia Pieno supirkimo taisyklės.

R. Savickienė (ŽŪM) pasiūlė, kad jei kelia abejonių žodis „sistema“, tai galima vartoti „objektyvių rodiklių rinkinys“. Dėl to bus svarstoma. Informavo, kad Įstatymo keitimo projekte „Pieno supirkimo tvarka“ ir „Pieno supirkimo taisyklės“ reiškia tą patį.

P. Astrauskas (ŽŪM) padėkojo visiems už pateiktas pastabas, už išsakytas mintis. Sunku jas suderinti. Matyti, kad šiai dienai dabartinis Įstatymas yra neveiksningas, o kartais ir žalingas tam tikrai ūkininkų daliai. Gaila, kad savireguliacija natūraliai sąžiningomis priemonėmis nevyksta. Įstatymo keitimas dar kartą bus peržiūrėtas ir bus pateiktas LR Vyriausybei, o vėliau LR Seimui.

NUTARTA. Dar kartą įvertinti gautas raštu pastabas bei pasitarimo metu pateiktus pasiūlymus ir patikslinti Lietuvos Respublikos ūkio subjektų, perkančių ir parduodančių žalią pieną, nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo keitimo projektą, aiškinamąjį raštą ir derinimo pažymą.

Pasitarimo pirmininkas

Paulius Astrauskas

Pasitarimo sekretorė

Lilija Tepelienė